Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Herinspecties bij politie en justitiële inrichtingen 2015

De Inspectie SZW inspecteerde van november 2014 tot en met februari 2015 bij acht eenheden van de Nationale Politie en zeven justitiële inrichtingen van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). De herinspecties beperkten zich tot de eerder geconstateerde overtredingen van de Arbeidstijdenwet (ATW) en de aanpak van psychosociale arbeidsbelasting zoals werkdruk, agressie en geweld en ongewenste omgangsvormen. In deze factsheet vindt u de resultaten van deze beide herinspecties omdat ze beide onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Veiligheid en Justitie vallen.

De Nationale Politie en Dienst Justitiële Inrichtingen zijn al eerder geïnspecteerd in 2013/2014. Toen bleek dat alle negen geïnspecteerde politie eenheden en 15 van de 16 justitiële inrichtingen in overtreding waren.
De herinspecties zijn uitgevoerd bij acht politie eenheden en zeven justitiële inrichtingen. De resultaten zijn, door de selectie van risicovolle organisaties, niet representatief voor de sectoren als geheel.

Inspectieresultaten algemeen

Bij de Nationale Politie hebben twee van de acht geïnspecteerde eenheden de overtredingen opgeheven. Deze eenheden hebben zowel de landelijke als regionale initiatieven toegepast om de overtredingen op te heffen. De inspecteurs zijn daar tevreden over de bereikte resultaten. De overige zes eenheden hebben te weinig initiatief genomen om de overtredingen op te heffen met behulp van de verbeterprojecten van de Nationale Politie en/of met eigen initiatieven.

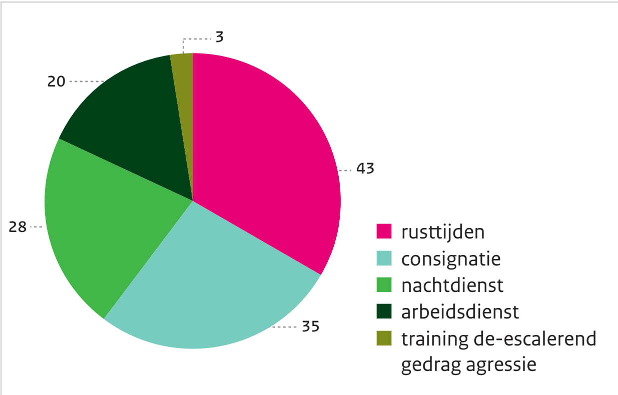
Vijf van de zeven geïnspecteerde justitiële inrichtingen hebben de overtredingen opgeheven. De overige twee inrichtingen hebben wel verbetermaatregelen getroffen, maar daarmee waren nog niet alle overtredingen opgeheven.

Zowel DJI als de Nationale Politie hebben te maken met een reorganisatie. Des te belangrijker is het om daarbij rekening te houden met de belasting van werknemers. De resultaten laten zien dat zowel de landelijke inzet als de decentrale inzet van cruciaal belang is voor het oplossen van de overtredingen. De goede voorbeelden uit de landelijke aanpak van DJI en de aanpak van de twee politie eenheden kunnen beter benut worden door de Nationale Politie en de twee achterblijvende justitiële inrichtingen.

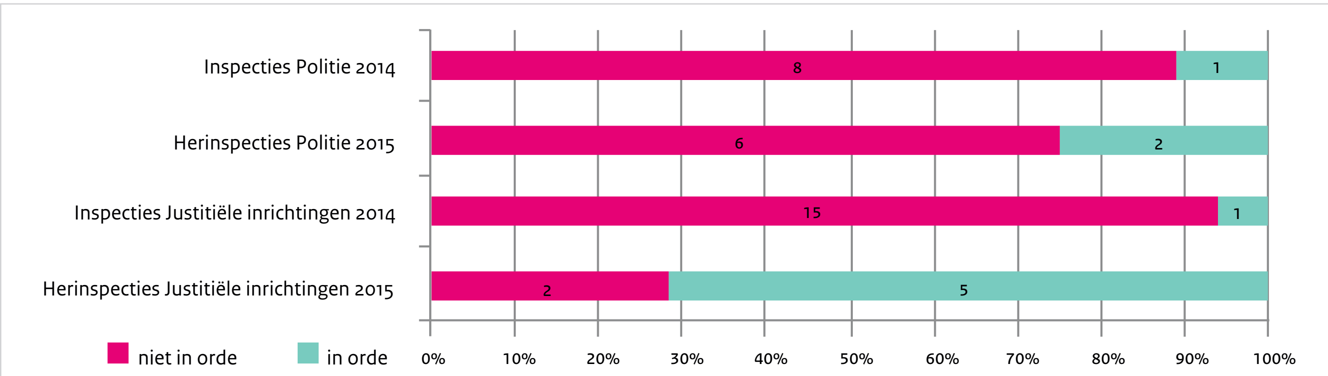
Herinspecties politie

De resultaten
In totaal bezochten de inspecteurs circa 50 onderdelen van 8 eenheden, waar eerder overtredingen waren geconstateerd. Ditmaal constateerden zij daar 129 overtredingen.

Grafiek 2 aard van de overtredingen

Grafiek 1 resultaten inspecties 2014 en herinspecties 2015

Overtredingen arbeidstijdenwet
De Inspectie SZW trof bij 5 eenheden nog structurele overtredingen aan van de arbeids- en rusttijden en maakte voor 126 overtredingen een boeterapport op.

De herinspecties beperkten zich tot een steekproef van een aantal werknemers per eenheid. Het aantal overtredingen in de eenheden is in werkelijkheid nog vele malen hoger. Uit de overtredingen blijkt dat werknemers nog steeds te lang werken en te kort rusten. Dat geldt zowel in de dag- en nachtdiensten als bij de consignatie. Wel registreren de eenheden de arbeids- en rusttijden nu.

De overtredingen zijn nog steeds structureel. Bij 5 van de 8 geïnspecteerde eenheden is de sturing en borging van het arbeidstijdenbeleid nog onvoldoende. Bij de planning van de inzet houdt men bijvoorbeeld nog te weinig rekening met de arbeids- en rusttijden van de werknemers.

Overtredingen agressie en geweld
De meeste overtredingen in de aanpak van agressie zijn opgelost. Alleen de training communicatieve vaardigheden en de-escalerend gedrag is nog niet overal geïntegreerd in het trainingsaanbod van de eenheden. De inspecteurs vroegen de werknemers of de communicatieve en de-escalerende vaardigheden in hun training aan bod komen. Daaruit blijkt dat de eenheden de trainingen op verschillende wijze vorm geven. Twee eenheden toonden aan dat de werknemers, voor wie het noodzakelijke was, voldoende elementen van de communicatieve en de-escalerende vaardigheden volgen in hun agressietrainingen. Bij de andere eenheden is de Inspectie SZW nog steeds van mening dat de agressietrainingen onvoldoende aandacht besteden aan de communicatieve en de-escalerende vaardigheden. Omdat er nog overleg plaats vindt tussen de Inspectie SZW en de Nationale Politie over de inhoud van de training is de handhaving op dit onderwerp opgeschort.

De inspecteurs signaleren bovendien dat er bij de voorlichting en training van de werknemers nog te weinig aandacht was voor de emotionele belasting die de uitvoering van hun taken met zich mee kan brengen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de AED inzet of incidenten met kinderen.

Conclusie en vervolgacties
Ondanks de goede intenties van de politie, loopt de landelijke invoering van een goed arbeidstijdenbeleid, de agressietrainingen en de aanpak van psychosociale arbeidsbelasting in de praktijk vertraging op. Het is noodzakelijk dat de eenheden, waar nog overtredingen zijn geconstateerd, meer initiatief nemen en er steviger gestuurd wordt op het beheersen van de risico's, door de landelijke initiatieven en regionale goede voorbeelden snel toe te passen.

Uit gesprekken met de Nationale Politie blijkt dat zij het doel om de overtredingen van de arbeidstijdenwet te verminderen niet lijken te halen. Ze brachten het aantal overtredingen met 13% in plaats van 40% naar beneden. Voor de werknemers leidt dat nauwelijks tot andere arbeids- en rusttijden. De afname van 13% is namelijk vooral bereikt doordat de werknemers 80% meer gebruik maken van artikel 2.5. van de ATW, dat bepaalt dat in bepaalde situaties de ATW buiten beschouwing kan worden gelaten. De inspecteurs keken niet of het beroep op artikel 2.5 van de ATW terecht of onterecht is ingezet maar signaleren wel dat de eenheden er verschillend mee omgingen en zijn van mening dat er door een betere planning minder gebruik gemaakt hoeft te worden van de uitzonderingsbepaling. De Inspectie SZW vindt dat de Nationale Politie meer moet sturen op het opheffen van de overtredingen van de arbeidstijdenwet. De eenheden moeten hun prioriteiten en de beschikbare capaciteit die nodig is voor de inzet op deze prioriteiten beter op elkaar afstemmen. Twee eenheden hebben laten zien dat ook op korte termijn de meeste structurele overtredingen teruggedrongen kunnen worden.

Naast de arbeidstijden is het belangrijk dat de Nationale Politie snel meer aandacht besteed aan het terugdringen van de psychosociale arbeidsbelasting en het daarmee samenhangende verzuim van de politiemensen.
De Nationale Politie heeft een RI&E voor psychosociale arbeidsbelasting aanbesteed. De uitrol daarvan wordt dit jaar nog verwacht.
Naar aanleiding van de aan de Kamer toegezonden verzuimanalyse overlegt de Inspectie SZW met de Task Force langdurig verzuim (Programma Versterking Professionele weerbaarheid) over de maatregelen die moeten leiden naar een goede preventieve aanpak van het hoge verzuim.

De Nationale Politie heeft aangegeven nog eens twee jaar nodig te hebben om alle overtredingen op het gebied van arbeidstijden en psychosociale arbeidsbelasting op te heffen. De Inspectie SZW vindt die termijn te lang en zal herinspecties uit blijven voeren bij de eenheden die overtredingen hebben. Als de landelijke implementatie van maatregelen nog op zich laat wachten zullen die eenheden ofwel samen met de Nationale Politie moeten bekijken hoe ze de overtredingen versneld kunnen opheffen ofwel zelf initiatieven moeten nemen om de overtredingen op te heffen.

De Inspectie SZW zal eind 2015 of begin 2016 opnieuw inspecties uitvoeren bij de Politie. Indien er opnieuw overtredingen worden geconstateerd leidt dat tot hogere boetes.

Reactie Nationale Politie
De Politie is blij met de geconstateerde verbetering, maar ontevreden over het tempo ervan. Ten aanzien van de overtredingen van de arbeidstijdenwet, past het geschetste beeld binnen de voorzichtige daaltrend die de Politie ziet in het totaal aantal overtredingen binnen het korps. Recent doorgevoerde beleidsinitiatieven, gerichte aandacht aan bijzondere groepen met bovengemiddeld veel overtredingen en de ontwikkeling van een plan- en beheerstool, moet de ingezette daaltrend een versnelling geven. Ten aanzien van de overtredingen agressie en geweld zet de Politie sterk in op verschillende samenhangende maatregelen om agressie en geweld tegen haar personeel krachtig aan te pakken. Goed werkgeverschap, persoonlijke zorg en aandacht voor de medewerkers staan daarbij centraal. Zo ook het verbeteren van vakmanschap en als onderdeel daarvan, in de training en voorlichting op het gebied van de psychosociale arbeidsbelasting. Adequate training in omgaan met agressie en geweldssituaties en het incorpereren in deze training van de-escalerend handelen, stellen de medewerkers steeds beter in staat om met dit soort incidenten om te gaan. Tussen de politie en de Inspectie SZW bestaat een verschil van inzicht over het al dan niet aanbieden van trainingen in de-escalerende gesprekstechnieken in bepaalde eenheden.

Ten aanzien van het door de politie gesignaleerde verschil van inzicht zal de Inspectie SZW nader toelichten waar precies de OBT/IBT trainingen van het korps tekort schieten.

Justitiële inrichtingen

De Inspectie SZW voerde herinspecties uit bij zes penitentiaire inrichtingen en één detentiecentrum waar in 2014 overtredingen waren geconstateerd.

De inspecteurs troffen bij 2 penitentiaire inrichtingen nog overtredingen aan. Eén onderdeel kreeg een waarschuwing voor het ontbreken van goedwerkende alarmsystemen en -procedures. Een andere onderdeel kreeg een waarschuwing omdat werknemers te veel uren werkten in consignatiediensten en/of omdat ze binnen 11 aaneengesloten uren voorafgaande aan een nachtdienst geconsigneerd waren.

Conclusie en vervolgacties
De Dienst Justitiële Inrichtingen heeft, naar aanleiding van de resultaten van het project in 2014, toegezegd maatregelen te nemen om de overtredingen van de arbeidstijden, agressie, werkdruk en ongewenste omgangsvormen terug te dringen en is deze toezegging bij de geïnspecteerde inrichtingen ook nagekomen. Omdat ook de overige inrichtingen die in 2014 overtredingen hadden vallen onder de verantwoordelijkheid van DJI, vertrouwt de Inspectie SZW erop dat de overtredingen ook daar zijn of worden opgelost.

De Dienst heeft te maken met het inkrimpen en sluiten van inrichtingen en daardoor is er minder personeel inzetbaar. Toch zijn veel overtredingen opgeheven en is er meer aandacht voor de arbeids- en rusttijden van werknemers. In de inrichtingen zijn nog niet alle overtredingen van de arbeidstijdenwet opgeheven, maar er is wel een scala aan maatregelen ingezet. De inspecteurs gaan ervan uit dat de ingezette maatregelen leiden tot het opheffen van de overgebleven overtredingen.

Tot 2018 zullen 19 locaties van penitentiaire inrichtingen, 3 TBS-inrichtingen en 1 Jeugdinrichting hun deuren sluiten als gevolg van de taakstelling. In 2018 zullen dan nog 38 locaties van DJI open zijn.

De Inspectie SZW volgt de ontwikkelingen en rekent erop dat de justitiële inrichtingen de ingezette verbeteringen borgen in de organisatie. Daarnaast vertrouwt de Inspectie SZW erop dat de voorgestelde maatregelen ervoor zorgen dat de arbeidstijdenwet niet meer structureel wordt overtreden. Indien er signalen komen dat de werkdruk te hoog is, er incidenten voorkomen of er opnieuw veel overtredingen van de arbeidstijdenwet ontstaan kan de Inspectie SZW besluiten om opnieuw te inspecteren bij de Dienst Justitiële Inrichtingen.

Reactie Dienst Justitiële Inrichtingen
Werkdruk, agressie en geweld en psychosociale arbeidsbelasting krijgen extra aandacht in de verschillende onderdelen van DJI. Met gerichte acties naar aanleiding van bevindingen van de Inspectie SZW, alsook landelijke initiatieven en maatregelen is er hernieuwd aandacht aan deze belangrijke onderwerpen gegeven. Alle organisatieonderdelen nemen periodiek een medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO) af en op basis daarvan stellen inrichtingen en teams verbeterpunten op in een eigen plan van aanpak. Management en ondernemingsraad trekken daarbij samen op om dit proces te ondersteunen. Het gevangeniswezen van DJI rolt vanaf medio 2015 een plan van aanpak PSA uit in de inrichtingen.

Voor alle afdelingsoverleggen is dan een toolkit beschikbaar om incidenten en de accurate afhandeling (waaronder melding en registratie) daarvan opnieuw te communiceren en specifieke casussen te bespreken. Met een centrale werktijdenregeling is het nu beter mogelijk (ATW-)overtredingen tegen te gaan.
Ook maken kostprijsfinanciering en zelfroosteren het beter mogelijk om piekbelasting van het personeel te voorkomen. De hoofddirectie van DJI is verheugd dat de inspanningen die DJI heeft geleverd terug zijn te vinden in de resultaten van de herinspecties. DJI zal erop toezien dat ook de overgebleven overtredingen worden opgeheven.

Deze factsheet is een uitgave van:

Inspectie SZW
De Inspectie SZW maakt deel uit van het
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Projectnummers
A1219 en A1220

Projectleider
Anita Hertogh

Projectsecretaris
Cynthia Pasanea

Xerox/OBT| 85368